

Järva maakonnas Järva vallas Norra külas Kivi kinnistu eraldisel 11 harvendusraie ja Allika kinnistu eraldisel 2 aegjärgse raie, eraldisel 3 häilraie, eraldisel 4 sanitaarraie ning eraldistel 6 ja 7 harvendusraie keskkonnamõju hindamise algatamata jätmine

1. OTSUSTUS

Lähtudes OÜ Lemeks Metsamaad (registrikood 14104105) volitatud esindaja Ülo Vendland'i poolt 15.11.2024 ja 19.11.2024 esitatud metsateatistest, võttes aluseks keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 3 lõike 1 punkt 2, § 6 lõike 2 punkt 22 ja lõige 4, § 9 lõige 1, § 11 lõiked 2 ja 8¹, metsaseaduse (MS) § 41 lõige 8¹ ning Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu” § 1 lõige 1 ja § 15 punkt 8 ning keskkonnaministri 16.08.2017 määruse nr 31 „Eelhindangu sisu täpsustatud nõuded”, otsustab Keskkonnaamet:

1.1 Jätta algatamata Kivi kinnistu (registriosa nr 2176936, katastritunnus 31403:002:0152) eraldisel 1 harvendusraie ja Allika kinnistu (registriosa 2132636, katastritunnus 31403:002:0148) eraldisel 2 aegjärgse raie, eraldisel 3 häilraie, eraldisel 4 sanitaarraie ning eraldistel 6 ja 7 harvendusraie keskkonnamõju hindamine (KMH).

1.2 Täiendavad keskkonnameetmed lisaks õigusaktidest tulenevatele nõuetele ei ole vajalikud.

1.3 Keskkonnauuringud ei ole vajalikud.

Keskkonnamõju eelhindamise otsus avalikustatakse 14 päeva jooksul otsuse tegemisest väljaandes Ametlikud Teadaanded (AT).

2. ASJAOLUD JA ÕIGUSLIKUD ALUSED

2.1 OÜ Lemeks Metsamaad volitatud esindaja Ülo Vendland esitas 15.11.2024 ja 19.11.2024 Keskkonnaametile metsateatised, millega kavandatakse Kivi kinnistu eraldisel 1 harvendusraiet 0,65 ha suurusel alal hinnangulise raie mahuga 30 tm ning Allika kinnistu eraldisel 2 aegjärke raie 0,62 ha suurusel alal hinnangulise raie mahuga 80 tm, eraldisel 3 häilraie 0,23 ha suurusel alal hinnangulise raie mahuga 30 tm, eraldisel 4 sanitaarraiet 1,01 ha suurusel alal hinnangulise raie mahuga 50 tm, eraldisel 6 harvendusraiet 1,26 ha suurusel alal hinnangulise raie mahuga 73 tm ja eraldisel 7 harvendusraiet 1,15 ha suurusel alal hinnangulise raie mahuga 61 tm. Metsateatised on registreeritud metsaressursi arvestuse riiklikus registris vastavalt nr-te 50001077810, 50001077815, 50001077816, 50001078794, 50001077814 ja 50001077817 all.

Kavandatav raieala jääb Natura 2000 võrgustikku kuuluvatele Endla loodusalale ja Endla linnualale ning siseriiklikult Vabariigi Valitsuse 28.09.2005 määrusega nr 255 „Endla looduskaitseala kaitse-eeskiri” (edaspidi kaitse-eeskiri) kaitse alla võetud Endla looduskaitseala Oostriku piiranguvööndisse (ka projekteeritava kaitsekorra kohaselt).

2.2 Keskkonnaamet annab KMH eelhindangu selle kohta, kas kavandatav tegevus on olulise keskkonnamõjuga või mitte ning otsustab KMH algatamise või algatamata jätmise üle (KeHJS § 3 lõike 1 punkt 2, § 6 lõike 2 punkt 22, § 6¹ lõige 3, § 7 punkt 4, § 9 lõige 1, § 11 lõiked 2 ja

4, MS § 41 lõige 8¹ ning Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu” § 1 lõige 1 ja § 15 punkt 8). KMH vajalikkuse üle otsustamisel lähtutakse KMH eelhindangust (KeHJS § 6 lõige 2 punkt 22, § 11 lõige 2³). Eelhindang lisatakse KMH algatamise või algatamata jätmise otsusele (KeHJS § 6 lõige 2 punkt 22, § 11 lõige 4).

3. EELHINNANG

Keskkonnaamet annab KMH eelhindangu arendaja esitatud ja muu asjakohase teabe alusel ning lähtudes kavandatavast tegevusest, selle asukohast ning eeldatavast keskkonnamõjust (KeHJS § 6¹ lõige 3). Eelhindangu sisu täpsustatud nõuded on KeHJS § 6¹ lõike 5 alusel kehtestatud keskkonnaministri 16.08.2017 määrusega nr 31 „Eelhindangu sisu täpsustatud nõuded”.

3.1 Kavandatav tegevus

3.1.1 Tegevuse iseloom ja maht

Kivi kinnistu eraldisel 1 (0,65 ha, hinnanguline raiemaht 30 tm) ning Allika kinnistu eraldistel 6 (1,26 ha, hinnanguline raiemaht 73 tm) ja 7 (1,15 ha, hinnanguline raiemaht 61 tm) kavandatakse harvendusraiet. Harvendusraie on hooldusraie (MS § 28 lõige 4 punkt 2), mida tehakse metsa tiheduse ja koosseisu reguleerimiseks ning lähitulevikus väljalangevate puude puidu kasutamise võimaldamiseks (MS § 28 lõige 7 punkt 2). Harvendusraie tegemisel ei tohi pärast harvendusraiet puistu I rinde rinnaspindala olla väiksem metsa majandamise eeskirja¹ lisas 1 märgitust (MS § 31 lõige 2, metsa majandamise eeskirja § 6 lõige 4).

Allika kinnistu eraldisel 4 kavandatakse sanitaarraiet 1,01 ha suurusel alal hinnangulise raiemahuga 50 tm. Sanitaarraie on hooldusraie (MS § 28 lõige 4 punkt 2). Sanitaarraie eesmärgiks on nakkusallikaks olevate või kahjurite paljunemist soodustavate puude, samuti ohuallikat mittekujutavate surevate või surnud puude metsast eemaldamine ning selle tegemine ei tohi ohustada elustiku mitmekesisust (MS § 28 lõige 7 punkt 3, § 31 lõige 3). Sanitaarraie korras on lubatud raiuda metsa majandamise eeskirja §-s 7 toodud tunnustele vastavaid puid, kusjuures metsa majandamise eeskirja § 7 p 10 järgi võib sanitaarraie korras raiuda üksikpuude rinde puid, mis pole säilikpuud ning § 13 lg 4 alusel säilikpuud koristamisele ei kuulu ja jäävad metsa alaliseks.

Allika kinnistu eraldisel 2 kavandatakse aegjärgset raiet 0,62 ha suurusel alal hinnangulise raiemahuga 80 tm ning eraldisel 3 kavandatakse häilraiet 0,23 ha suurusel alal hinnangulise raiemahuga 30 tm. Uuendusraiet (sh turberaie, mille hulka kuulub nii aegjärgne kui ka häilraie) tehakse, et võimaldada metsa uuendamist või uuenemist (MS § 28 lõige 6). Aegjärgse ja häilraie eesmärgiks on metsa järk-järguline uuendamine.

Aegjärgse raie korral raiutakse uuendamisele kuuluvas metsas puid hajali üle raielangi kahe või enama raiejärguna (MS § 30 lõige 2). Looduskaitseseaduse (LKS) § 14 lõige 6 sätestab, et kaitstaval loodusobjektil tuleb valik- ja turberaie tegemisel arvestada sama seaduse lisas sätestatud tingimustega, kui kaitse-eeskiri ei sätesta teisiti. LKS lisa „Valik- ja turberaie tingimused kaitstava loodusobjekti ning ranna ja kalda piiranguvööndis” punkti 2 kohaselt võib 44-protsendilise ja väiksema algtäiusega puistu I rinde täiuse viia 0%-ni ehk tegemist on viimase raiejärguga. Allika kinnistu eraldisel 2 kasvava puistu I rinde täius on kehtivate (registreeritud 25.11.2021) metsa inventeerimisandmete kohaselt 30%. Seega võib antud juhul

¹ Keskkonnaministri 27.12.2006 määrus nr 88 „Metsa majandamise eeskiri”.

kavandatava raiega puistu I rinde täiuse viia 0%-ni. Metsa majandamise eeskirja § 5 lg 5 kohaselt võib turberaie viimase raiejärgu teha, kui raielangil kasvab eeskirja § 15 alusel sobivaks tunnistatud liigi järelkasvu elujõulisi vähemalt 0,5 m kõrgusi puid vähemalt 1500 ühe hektari kohta. Allika kinnistu kehtivate metsa inventeerimisandmete kohaselt kasvab eraldisel 2 kuni 2 m kõrguseid järelkasvu puid 1600 tk/ha. Tegemist on turberaie viimase raiejärguga.

Häilraie korral raiutakse uuendamisele kuuluv mets häiludena korduvate raiejärgudena, kusjuures metsa majandamise eeskirja § 5 lg 3 kohaselt võib häilraiel ühe hektari kohta sisse raiuda kuni viis häilu. Esimesel raiejärgul võib häilu läbimõõt olla kuni 40 m, teisel raiejärgul võib seda suurendada kuni 30 m ja kolmanda raiejärguga võib häiludevahelisel alal kõik puud raiuda. Sisseraiutavate häilude pindala pärast esimest raiejärku ei tohi olla suurem, kui 25% puistu pindalast. Tegemist on häilraie esimese raiejärguga.

3.1.2 Tegevuse seos asjakohaste strateegiliste planeerimisdokumentidega ning lähipiirkonna praeguste ja planeeritavate tegevustega

Kivi ja Allika kinnistud asuvad Järva maakonnas Järva vallas. Kavandatav raieala jääb alale, kus kehtib Koeru Vallavolikogu 18.11.1999 määrusega nr 20 kehtestatud Koeru valla üldplaneering (üldplaneeringu kehtestamise ajal asusid kinnistud Koeru vallas)², millega alale raiepiiranguid ei ole sätestatud.

3.1.3 Ressursside, sealhulgas loodusvarade, nagu maa, muld, pinnas, maavara, vesi ja looduslik mitmekesisus, näiteks loomastik ja taimestik, kasutamine

Kavandatava tegevuse eesmärk on võimaldada taastuvate loodusressursside (puit) kasutust. Kavandatud raie käigus taastumatuid loodusressursse kasutusse ei võeta. Metsatööl metsakaitse (veerežiim, ökosüsteem, pinnas) tagamine on reguleeritud metsa majandamise eeskirja §-s 19 sätestatuga.

3.1.4 Tegevuse energiakasutus

Energiakasutus raietööl on masinate kütuse tarbimine.

3.1.5 Tegevusega kaasnevad tegurid, nagu heide vette, pinnasesse ja õhku ning müra, vibratsioon, valgus, soojus, kiirgus ja lõhn

Nõuetele vastava tehnika kasutamisel ei kaasne raietööl saasteainete heidet pinnasesse, vette või välisõhku. Valguse, kiirguse ja lõhnareostust tegevusega teadaolevalt ei kaasne, samuti ei põhjusta tööde läbiviimine norme ületavat vibratsiooni või müra.

3.1.6 Tekkivad jäätmed ning nende käitlemine

Raietöödega ei kaasne jäätmete teket. Metsamajandusjääke ehk raidmeid ei käsitleta jäätmetena.

3.1.7 Tegevusega kaasnevate avariilukordade esinemise võimalikkus, sealhulgas heite suurus

Raietööl on keskkonnamõju põhjustavate avariide esinemine ebatõenäoline, raietöid teostatakse tehnilistele nõuetele vastavate masinatega.

² Kättesaadav: <https://jarvavald.ee/uldplaneering>

3.1.8 Tegevuse seisukoht asjakohaste suurõnnetuste või katastroofide ohust, sealhulgas kliimamuutustest põhjustatud suurõnnetuste või katastroofide ohust teaduslike andmete alusel

Raietöödega ei kaasne suurõnnetuste või katastroofide tekke ohtu.

3.2 Kavandatava tegevuse asukoht ja mõjutatav keskkond

3.2.1 Olemasolevad ja planeeritavad maakasutused ning seal toimuvad või planeeritavad tegevused

Kivi ja Allika kinnistute sihtotstarve on 100% maatulundusmaa, kinnistud asuvad hajaasustuspäikonnas. Allika kinnistust loodesse jääval Kopra maaüksusel (katastritunnus 31403:002:0146) kavandatakse raieid, nendest Allika kinnistul kavandatava raieala vahetus mõjualas (milleks loetakse 30 m)³ on kavandatud sanitaarraie eraldisel 29 (1,26 ha, hinnanguline raieaht 21 tm). Raietega maakasutust ei muudeta, metsamaa kõlvik säilib ja ala jääb jätkuvalt kasutusse metsamaana.

3.2.2 Alal esinevad loodusvarad, sealhulgas maa, muld, pinnas, maavara, vesi ja looduslik mitmekesisus, nende kättesaadavus, kvaliteet ja taastumisvõime

Raiealal ei esine taastumatuid loodusvarasid. Raieala asub angervaksa (eraldisel 1 ja 2) ja mustika-kõdusoo (eraldisel 3, 4, 6 ja 7) kasvukohatüübis. Eraldistel kasvavad selguseta ala (eraldisel 4), latiealise (eraldisel 1), valmiva (eraldisel 6), keskealise (eraldisel 7) ja küpse (eraldistel 2 ja 3) metsa arenguklassi kuuluvad kuuse (eraldistel 1 ja 3), kase (eraldistel 2 ja 4) ja männi (eraldistel 6 ja 7) enamusega puistud.

3.2.3 Keskkonna vastupanuvõime, mille hindamisel lähtutakse märgalade, jõearsete alade, jõesuudmete, randade ja kallaste, merekeskkonna, pinnavormide, maastike, metsade, Natura 2000 võrgustiku alade, kaitstavate loodusobjektide, alade, kus õigusaktidega kehtestatud nõudeid on ületatud või võidakse ületada, tiheasutusega alade ning kultuuri- või arheoloogilise väärtusega alade vastupanuvõimest

Kavandatavatest raietest otseselt mõjutatud piirkond on ala, kus raied läbi viiakse. Raielangiga piirnevatel aladel võib esineda ajutisi häiringuid, mis ei mõjuta keskkonna vastupanuvõimet. Raieid kavandatakse metsamaastikus, alal ei ole erilist tähelepanu vajavaid pinnavorme. Kavandatud raieala jääb Endla soostiku alale.

Kavandatav raieala asub Endla looduskaitseala Oostiku piiranguvööndis. Endla looduskaitseala kuulub Natura 2000 võrgustikku kuuluvate Endla linnuala ja Endla loodusala koosseisu.

Kivi kinnistu eraldis 1 ja Allika kinnistu eraldis 2 jäävad osaliselt läänepoolses servas Vao peakraavi veekaitsevööndisse. Allika kinnistu eraldis 7 jääb osaliselt lõheliste elupaika kantud Norra oja kalda piiranguvööndisse ja veekaitsevööndisse. Kalda piiranguvööndis asuvate metsade kaitse eesmärk on vee ja pinnase kaitsmine ning puhketingimuste säilitamine (LKS § 37 lõige 2). Veekogu kalda või ranna erosiooni ja hajuheite vältimiseks on veekogu kaldal või rannal veekaitsevöönd (veeseaduse (VeeS) § 118 lõige 1). LKS § 37 lõige 1 punkti 2 alusel on kalda piiranguvööndi laius Norra ojal 50 m ning VeeS § 118 lõige 2 punkti 2 alusel on veekaitsevööndi ulatus 10 m põhikaardile kantud veekogu piirist.

Eesti looduse infosüsteemi (EELIS) andmetel jääb kavandatav raieala III kategooria kaitsealuse taimeliigi pruunikas pesajuur (*Neottia nidus-avis*) leiukohta registrikoodiga KLO9350043.

³ Runnel, K. 2021. RMK rakendusuuring „Kaitstavate metsafragmentide eesmärgipärasuse suurendamine”.
https://media.rm.k.ee/files/Rakendusuuring_Metsafragmentid_lopparuanne_R1.pdf

Pruunikas pesajuur on käpaliste sugukonda kuuluv III kategooria kaitsealune taimeliik. Õitseb kesksuvel- juunis, taim on üleni helepruun, klorofüllita, üsna jämeda varrega, lehtede asemel on varrel pruunikad tupjad moodustised. Taim kasvab enamasti varjulistes leht- ja segametsades ning niisketel puisniitudel.

Eesti looduse infosüsteemi (EELIS) andmetel jääb Allika kinnistu eraldistel 6 ja 7 kavandata raieala osaliselt (vastavalt 0,17 ha ja 0,32 ha) III kategooria kaitsealuse taimeliigi vööthuul-sõrmkäpp (*Dactylorhiza fuchsii*) leiukohta registrikoodiga KLO9350036 ja Kivi kinnistu eraldise 1 mõjualasse (milleks loetakse 30 m) jääb vööthuul-sõrmkäpa leiukoht registrikoodiga KLO9350032. Vööthuul-sõrmkäpp on käpaliste sugukonda kuuluv III kategooria kaitsealune taimeliik. Õitseb kesksuvel, õied on tumedalt kirjatud lillakasroosad. Õie huul on sügavalt kolmeks jaotunud, ulatudes kolmandikuni huule pikkusest. Huule keskmine hõlm on külgmistest pikem. Elupaikadeks on enamasti hõredamad metsad, sooservad, niidud, maanteekraavide nõlvad ja metsaojade kaldad.

Kivi kinnistu eraldis 1 jääb täies ulatuses ning Allika kinnistu eraldised 2, 4, 6 jäävad osaliselt (kokku 0,71 ha) sulgja õhiku (*Neckera pennata*) leiukohta (registrikood KLO9404054, registreeritud 08.05.2023), mis jääb omakorda eraldisel 7 kavandatud raie mõjualasse (30 m). Sulgjas õhik on III kategooria kaitsealune samblaliik, mis kasvab elavatel lehtpuudel, peamiselt jämedatel vanadel haabadel. Sulgjas õhik on lamedalt kaarduv ning tal on lainelised lehed. Taimed kasvavad vanades metsades, eelistades pigem varjulist kasvukohta. Peamiseks ohuks on vanade metsade raie.

Kivi kinnistu eraldisel 1 kavandatava raieala mõjualasse (milleks loetakse kuni 30 m) jäävad alad, kus on registreeritud loodusdirektiivi⁴ I lisas nimetatud elupaigatüüpide rohundirikkad kuusikud (9050) ja vanad looduspõõsad (9010*) tunnustele vastavad metsaalad (edaspidi ka metsaelupaigad). Allika kinnistu eraldistel 6 ja 7 kavandatud raie mõjualasse jääb elupaigatüüp jõed ja ojad (3260) ning eraldiste 3, 4, 6 ja 7 mõjualasse jääb elupaigatüüp vanad looduspõõsad (9010*) tunnustele vastav metsala.

Allika kinnistul kavandatud raieala piirneb ka lepinguta vääriselupaigaga nr 204184 (allika-alad).

Allika kinnistul kavandatud raie mõjualasse (valdavalt piirnevale alale) jääb muinsuskaitseobjekt – Norra mõisa park ja kinnismälestise Norra mõisa peahoone kaitsevöönd.

Kavandatava tegevuse maa-ala piires puuduvad teadaolevalt sellised alad, kus õigusaktidega kehtestatud nõudeid on ületatud või võidakse ületada.

3.2.4 Inimese tervis ja heaolu ning elanikkond

Tervisemõjud saavad tekkida lähtuvalt mõjuallikast järgmistes valdkondades: müra, vibratsiooni ja välisõhu saastega kaasnevad tervisemõjud, joogivee kvaliteet ja kättesaadavus. Metsakasutusõiguse kitsendused, mis on seatud avalik-õigusliku isiku omandis olevas metsas ja piiramata või tähistamata erametsa kasutamiseks, on sätestatud metsaseaduse §-s 35. Kavandatud raie töödega selliseid mõjusid ei kaasne.

3.3 Hinnang keskkonnamõju olulisusele (mõju suurus, ulatus ja tõenäoliselt mõjutatava elanikkonna suurus, mõju avaldumise tõenäosus ja aeg, mõju tugevus, laad, kestus, sagedus, pöördumus ja piiriülesus)

⁴ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ, looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:01992L0043-20070101&from=EN>

Alljärgnevalt on toodud kavandatavate raiete keskkonnamõju olulisuse hinnang koos põhjenduste ja selgitustega.

Kavandatavate raiete mõju keskkonnaelementidele:

Endla looduskaitseala piiranguvööndis on keelatud puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt (kaitse-eeskirja § 16 punkt 7). Raietegevusel ei ole negatiivset mõju, kui puidu kokku- ja väljavedu tehakse külmunud pinnaselt või kaitseala valitseja nõusolekul külmumata pinnasega, juhul, kui pinnas seda võimaldab.

Vesi- kavandaval raiel ei ole veerežiimile olulist negatiivset mõju. Kivi kinnistu eraldis 1 ja Allika kinnistu eraldis 2 jäävad osaliselt läänepoolses servas Vao peakraavi veekaitsevööndisse. Allika kinnistu eraldis 7 jääb osaliselt lõheliste elupaika kantud Norra oja kalda piiranguvööndisse ja veekaitsevööndisse. VeeS § 119 punktide 2 ja 6 kohaselt on veekaitsevööndis keelatud puu- ja põõsarinde raie Keskkonnaameti nõusolekuta, välja arvatud maaparandussüsteemi ehitamiseks ja hoiuks, ning pinnase kahjustamine ja muu tegevus, mis põhjustab veekogu ranna või kalda erosiooni või hajuheidet. Keskkonnaamet annab nõusoleku veekaitsevööndis raietööde teostamiseks tingimustel, mis lähtuvad veekaitsevööndi eesmärgist. Kui raiete tegemisel Norra oja veekaitsevööndis raiet ei tehta, raidmeid veekogudesse ja veekaitsevöönditesse ei jäeta, veekogudest läbi ei sõideta, veekaitsevöönditesse roopaid ei tekitata ning mootorsõidukitega veekogude kaldaid ei kahjustata, siis kavandatavatel raietel ei ole Norra oja ega Vao peakraavi seisundile olulist negatiivset mõju.

Välisõhk ja kliima- kavandatavatel raietel ei ole olulist mõju välisõhule ja kliimale, üksikud raied eraldi ei takista kliimaeesmärkide saavutamist.

Maastik ja looduslik mitmekesisus - raied on kavandatud vastavalt kehtivatele õigusaktidele, raiete tulemusena ei teki lagedat ala (harvendusraie alal ei tohi puistu I rinde rinnaspindala langeda alla metsa majandamise eeskirja lisas 1 sätestatud alammäära. Aegjärgse raie alal kasvab nõuetekohane uuendus, mis aegjärgse raie viimase järgu järgselt säilitatakse (minimaalselt 1500 puud/ha). Häilraie korral raiutakse puistusse häilud kuni 25% ulatuses puistu pindalast, tegemist on häilraie esimese järguga, puistu I rinne säilib. Sanitaarraie käigus raiutakse kahjustatud ja üksikrinde puid selguseta alalt, kus kasvab hinnanguliselt 3000 taime/ha. Seega ei teki lagedaid alasid ning raied ei mõjuta eelduslikult oluliselt maastikuilmet ega looduslikku mitmekesisust.

Elanikkonnale, inimese tervisele, heaolule ja varale, kultuuripärandile ja kaitstavatele loodusobjektidele ning nende omavahelistele seostele- raied on kavandatud kokku 4,92 ha suurusel alal, raietööde tegemisel ei suurene ümbruskonna liikluskoormus. Raietööde mõju on lokaalne, elanikkonda ei mõjuta.

Raiete teostamisel avalduvad võimalikud mõjud eelkõige tööde tegemise ajal. Kavandatavad raied on ühekordse lühiajalise mõjuga, kestusega umbes üks kuu. Kavandatava tegevusega ei kaasne piiriülest mõju.

3.3.1 Mõju Natura 2000 võrgustiku alale

3.3.1.1 Natura 2000 ala kaitse-eesmärgid ja nende kirjeldused

Raied on kavandatud Endla linnualal ja Endla looduslal. Alade kaitse-eesmärgid on loetletud Vabariigi Valitsuse 05.08.2004 korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” lisa 1 punkti 1 alapunktis 4 ja punkti 2 alapunktis 37.

Eelhinnangu tulemusel selgub, kas tegevusega võib kaasneda eraldi või koos muude tegevustega eeldatavalt oluline ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku ala kaitse-eesmärgile.

Käesoleval juhul ei ole tegevus otseselt vajalik Endla loodusala ja Endla linnuala kaitse-eesmärkide saavutamiseks.

Loodusdirektiivi artikkel 6 lõige 1 kohustab liikmesriike kehtestama erikaitsealade suhtes meetmed, mis vastavad aladel esinevate metsaelupaikade ökoloogilistele vajadustele. Sama direktiivi artikkel 6 lõige 2 kohustab vältima elupaikade halvenemist ja oluliste liikide häirimist. Euroopa Komisjoni Natura 2000 alade kaitsekorralduse juhendi⁵ järgi tuleb elupaikade halvenemisena käsitleda olukorda, kui väheneb elupaigatüübi pindala sellel alal või kui halvenevad elupaiga kaitsestaatus pikaajaliseks säilimiseks vajalikud funktsioonid ja struktuur võrreldes nende esialgse (Natura võrgustiku liitumise hetke) või taastatud seisundiga. LKS § 69 kohaselt korraldatakse Natura 2000 alade kaitset siseriiklike kaitstavate loodusobjektide kaudu, ehk eespoolviidatud erinõuded tuleb tagada, rakendades nende alade kaitsekorda. Seal hulgas tuleb neid arvesse võtta metsateatiste menetlemisel.

Metsaelupaikade seisund ei ole loodusdirektiivi rakendamise aruande⁶ järgi valdavas osas soodne. See viitab sellele, et metsaelupaikade pindala ja või seisund on võrreldes esialgse seisundiga vähenenud. Seega vältimaks elupaikade seisundi jätkuvat halvenemist, tuleb tagada, et ühegi hetkel teadaoleva elupaiga pindala ja seisund selleks moodustatud erikaitsealadel ei väheneks.

3.3.1.2 Kavandatava tegevuse mõju prognoosimine Natura 2000 alale

Kavandatavate raiete tegemisel ei teki lagedaid alasid. Harvendusraiate käigus raiutakse puistud hajusalt hõredamaks. Sanitaarraie korral raiutakse vaid kahjustatud ja üksikrinde puid. Häilraiel raiutakse puistusse häilud. Puistute esimene rinne säilib, vana metsa osakaal ei lange, ei toimu piiranguvööndi metsade vanuselise struktuuri nihkumist nooremate metsade suunas. Seega, metsamaastik ei killustu ning maastikuilme oluliselt ei muutu ning olulist kumulatiivset mõju ei ole.

Eraldisel 2 kasvab kehtivate metsa inventeerimisandmete (registreeritud 25.11.2021) kohaselt 30%-lise algtäiusega puistu. LKS § 14 lõige 6 sätestab, et kaitstaval loodusobjektil tuleb valik- ja turberaie tegemisel arvestada sama seaduse lisas sätestatud tingimustega, kui kaitse-eeskiri ei sätesta teisiti. LKS lisa „Valik- ja turberaie tingimused kaitstava loodusobjekti ning ranna ja kalda piiranguvööndis” punkti 2 kohaselt võib 44 ja väiksema protsendilise täiusega puistus viia aegjärgse raiega täiuse 0%-ni ehk teha esimese ja ühtlasi viimase järgu. Metsa majandamise eeskirja § 5 lõige 6 sätestab, et turberaie viimase raiejärgu võib teha, kui raielangil kasvab sama eeskirja § 15 alusel sobivaks tunnistatud liigi järelkasvu elujõulisi vähemalt 0,5 m kõrgusi puid vähemalt 1500 ühe hektari kohta. Kehtivate inventeerimisandmete kohaselt kasvab eraldisel 2 järelkasvu puid 1600 tk/ha (lisaks 400 halli leppa/ha), seega on eraldisel nõuetekohane metsauuendus olemas ning see peab säilima ka raiejärgselt.

Kaitse-eeskirja § 16 punkti 1 kohaselt on kaitsealal lubatud turberaie (sh aegjärgne ja häilraie), kusjuures tuleb säilitada koosluse liikide ja vanuse mitmekesisus. Eraldisel 2 kavandatava aegjärgse raie pindala on 0,62 ha ning eraldisel 3 kavandatava häilraie pindala on 0,23 ha. Kaitse-eeskirja § 18 kohaselt on piiranguvööndi kaitse-eesmärk elustiku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine. Elustiku mitmekesisuse tuleb jätta säilikipuid mahus vähemalt 20 tm/ha. Säilikipuude olemasolu tagab elustiku mitmekesisuse ja suurendab vanuselist

⁵Natura 2000 alade kaitsekorraldus. Elupaikade direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 sätted (2019/C 33/01)lk 21-22.)
[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0125\(07\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0125(07)&from=EN)

⁶ Loodusdirektiivi rakendamise aruanne. Allikas:

http://cdr.eionet.europa.eu/Converters/run_conversion?file=ee/eu/art17/envxtxasa/EE_habitats_reports-20190725-083848.xml&conv=589&source=remote

mitmekesisust. Säilikpuud valitakse esimese rinde suurima diameetriga puude hulgast, eelistades olemasolul kõvalehtpuid, mände ja haabasid ning eritunnustega nagu põlemisjälgede, õõnsuste, tuuleluudade või suurte okstega puid.

Aegjärgne raie tuleb teostada viisil, mille korral säilib maksimaalselt olemasolev elujõuline järelkasv (minimaalselt mahus, mis on eelduseks turberaie viimase järgu tegemiseks), kuna sellega täidetakse turberaie eesmärk ning vastasel korral jääks ala lagedaks ja tegemist oleks sisuliselt lageraiega. Kavandataval pindalal (kokku 0,85 ha) teostatavad uuendusraied Endla loodusala vana metsa osakaalule olulist mõju ei avalda.

Kavandatava raieala mõjualas (milleks loetakse 30 m) on registreeritud Endla loodusala kaitse-eesmärgiks olevad elupaigatüübid: jõed ja ojad (3260), vanad loodusmetsad (9010*) ja rohundirikkad kuusikud (9050). Antud metsaelupaikadele on negatiivseks mõjuteguriks raietegevus. Keskkonnaamet tegi 07.02.2022 kirjaga nr 7-4/22/2442 „Loodusdirektiivi metsaelupaigatüüpide range kaitse alla võtmine” Keskkonnaministeeriumile (praegune Kliimaministeerium) LKS § 8 lõike 1 ning § 13 lõike 1 alusel ettepaneku muuta Natura 2000 võrgustiku loodus- ja linnualadega kattuvate siseriiklike kaitstavate loodusobjektide kaitsekorda selliselt, et loodusdirektiivi I lisas nimetatud metsaelupaigatüübid (sh 9010* ja 9050) oleksid rangelt kaitstud, alad on EELIS-es kantud projekteeritavate alade kaardikihile. Kuna raieid ei tehta metsaelupaikades, siis ei saa elupaigatüüpide pindala väheneda, samuti ei halvene elupaikade kaitsestaatuse pikaajaliseks säilimiseks vajalikud funktsioonid ja struktuur. Kavandatavad raieid ei mõjuta negatiivselt ka piirnevat elupaika jõed ja ojad, kuna raie veekaitsevööndis ei teostata. Puistute raiumine kavandataval raiealal ei mõjuta kaugemal kui 30 m asuvaid elupaikasid negatiivselt.

Kokkuveoteede asukohta ei ole määratud. Loodusdirektiivi elupaigatüüpidele vastavate alade kahjustamise vältimiseks tuleb elupaikade läbimist vältida, kuid juhul, kui muid alternatiive ei ole ja on vajadus läbi elupaigatüübi sõita, tuleb liikumisteed kooskõlastada kaardipõhiselt Keskkonnaametiga. Kivi kinnistu piirneb lõunast Norra – Vaali teega. Kui metsamaterjali kokkuvedu teostatakse Kivi ja Allika kinnistu piires ning väljavedu mööda Norra – Vaali teed, ei ole metsamaterjali veol elupaigatüüpide läbimine vajalik.

Metsa kokkuveoteede, laoplatsti, raielankide raidmetest puhastamise viisid ja kord on kehtestatud metsa majandamise eeskirjaga.

Kuna kavandatava raieala mõjualas ja raiealal ei asu lisaks eespool käsitletule muid Endla loodusala ja Endla linnuala kaitse-eesmärkideks olevaid loodusdirektiivi elupaigatüüpe ega liikide elupaiku, siis kavandatav raietegevus nende alade kaitse-eesmärke ei kahjusta. Kavandatavad raied ei mõjuta ebasoodsalt Endla loodusala ja Endla linnuala kaitse-eesmärke ega nimetatud alade terviklikkust.

3.3.1.3 Mõju kaitstavale loodusobjektile

Raied on kavandatud siseriiklikult kaitse alla võetud Endla looduskaitseala Oostriku piiranguvööndis. Mõju Endla looduskaitseala kaitse-eesmärkidele (kaitse-eeskirja § 1 lõike 1 kohaselt kuulub elupaigatüüpide 9010*, 9050 ja 3260 kaitse ka Endla looduskaitseala kaitse-eesmärkide hulka), mis kattuvad Endla loodusala kaitse eesmärkidega, on käsitletud punktis 3.3.1.2. Raiealal ja selle vahetus mõjualas (kuni 30 m) ei ole registreeritud muid Endla looduskaitseala kaitse-eesmärgiks olevaid väärtuseid, mida raie mõjutaks.

Punktis 3.2.3 esile toodud ulatuses kattuvad kavandatavad raied III kaitsekategooria taimeliikide vööthuul-sõrmkäpa ja pruunika pesajuure ning lehtsambla sulgja õhiku leiukohtadega. Sulgja õhiku, vööthuul-sõrmkäpa ja pruunika pesajuure kaitse ei ole otseselt

Endla looduskaitseala kaitse-eesmärgiks, kuid liikide elupaikade säilitamine on seotud piiranguvööndi kaitse-eesmärgiga tagada kaitsealuste liikide kaitse. Kuivõrd kavandatud raied teostatakse külmunud pinnasega ning välditakse raiejäätmete kuhjamist taimede leiukohtadesse, ei ole ohtu taimede või nende kasvukoha kahjustamiseks. Sulgja õhikuga kaetud puud säilitatakse. Raiete järgselt säilib liikide leiukohtades elupaigaks sobiv metsaala ja raied ei ohusta liikide säilimist antud kasvukohas.

Raieala mõjualas asub lepinguta vääriselupaik nr 204184. Kuna raiet ei tehta vääriselupaiga alal, siis vääriselupaigale negatiivset mõju ei ole.

Kavandataval raicalal ja selle vahetus mõjualas ei ole registreeritud muid kaitstavaid loodusobjekte.

3.3.2 Kavandatava tegevuse koosmõju muude asjakohaste toimuvate või mõjualas planeeritavate tegevustega

Kavandatavatel raietel koos piirneval kinnistul kavandatud raietega ei ole olulist mõju (sh kumulatiivset).

Raied on kooskõlas üldplaneeringuga, kaitse-eeskirjaga, LKS-ga ja MS-ga ning muude õigusaktidega, seega eelduslikult olulist mõju ei ole.

3.3.3 Ebasoodsa mõju tõhusa ennetamise, vältimise, vähendamise ja leevendamise võimalused

Antud raiete puhul on asjakohased alljärgnevad üldreeglid:

Kaitse-eeskirja § 16 punktide 3 ja 7 kohaselt on Endla looduskaitseala piiranguvööndis keelatud puhtpuistute kujundamine ning puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt.

Puistu I rinde rinnaspindala alammäär pärast harvendusraiet on sätestatud metsa majandamise eeskirja lisas 1.

Sanitaarraiega on lubatud raiuda puid, mis vastavad metsa majandamise eeskirja §-s 7 toodud tunnustele. Metsateatisel märgitud sanitaarraie hinnangulise mahu täitumisel tuleb raie jätkamiseks esitada uus sanitaarraie metsateatis.

LKS § 14 lõige 6 sätestab, et kaitstaval loodusobjektidel tuleb valik- ja turberaie tegemisel arvestada sama seaduse lisas sätestatud tingimustega, kui kaitse-eeskiri ei sätesta teisiti. LKS lisa punkti 2 kohaselt tehakse 44 %-lise ja väiksema algtäiusega puistus aegjärkset raiet ühe raiejärguga. Allika kinnistu kehtivate metsa inventeerimisandmete (registreeritud 25.11.2021) kohaselt on eraldistel 2 kasvava puistu esimese rinde täius 30%, seega võib antud juhul puistu esimese rinde täiuse viia 0%.

Aegjärksete raiete tegemisel säilitada maksimaalselt elujõuline järelkasv, kuid minimaalselt mahus, mis on eelduseks turberaie viimase järgu tegemiseks (metsa majandamise eeskirja § 5 lõige 6).

Häilraie korral raiutakse uuendamisele kuuluv mets häiludena korduvate raiejärkudena, kusjuures metsa majandamise eeskirja § 5 lõike 3 kohaselt võib häilraiel ühe hektari kohta sisse raiuda kuni viis häilu. Esimesel raiejärgul võib häilu läbimõõt olla kuni 40 m, teisel raiejärgul võib seda suurendada kuni 30 m ja kolmanda raiejärguga võib häiludevahelisel alal kõik puud raiuda. Sisseraiutavate häilude pindala pärast esimest raiejärku ei tohi olla suurem, kui 25% puistu pindalast.

Kaitse-eeskirja § 16 punkti 1 kohaselt on kaitsealal lubatud turberaie (sh aegjärgne ja häilraie), kusjuures tuleb säilitada koosluse liikide ja vanuse mitmekesisus. Kaitse-eeskirja § 18 kohaselt on piiranguvööndi kaitse-eesmärk elustiku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine. Elustiku mitmekesisuse tagamiseks tuleb jätta säilikuud mahus vähemalt 20 tm/ha. Säilikuude olemasolu tagab elustiku mitmekesisuse ja suurendab vanuselist mitmekesisust. Säilikuud valitakse esimese rinde suurima diameetriga puude hulgast, eelistades olemasolul kõvalehtpuud, mände ja haabasid ning eritunnustega nagu põlemisjälgede, õõnsuste, tuuleluudade või suurte okstega puud.

Kaitse-eeskirja § 18 sätestab, et piiranguvööndi kaitse-eesmärk on elustiku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine. Kaitse-eeskirja § 16 punkti 1 kohaselt tuleb turberaie (sh aegjärgne raie) tegemisel säilitada koosluse liikide ja vanuse mitmekesisus. Surnud ja surevad puud, jalal seisvaid puutüükad, õõnsuste, lõhede või lennuavadega ning väga suure rinnasdiameetriga (üle 40 cm) ja ebatavalise kasvuga puud ning lamapuit võimaldavad leida elu- ja toitumispaiku erinevatele linnu-, putuka- ja seeneliikidele, suurendades seega ka liigilist ja vanuselist mitmekesisust ning seetõttu on soovitatav selliseid elemente metsas vähemalt osaliselt säilitada.

Lähtuvalt VeeS § 119 punktist 2 annab Keskkonnaamet nõusoleku raietöödeks veekaitsevööndis tingimustel, et on keelatud:

- 1) Norra oja veekaitsevööndis metsa, sh alusmetsa ja põõsarinde raie;
- 2) raidmete jätmise veekaitsevööndisse ja veekogusse;
- 3) mootorsõidukitega kallaste kahjustamine, veekogust läbisõitmine ja rööbaste tekitamine.

LKS § 55 lõikest 8 tulenevalt on keelatud III kaitsekategooria taimede, seente ja selgrootute loomade hävitamine ja loodusest korjamine ulatuses, mis ohustab liigi säilimist selles elupaigas. Kaitsealuste taimede kasvukohtade säilimise tagamiseks teostatakse raietööd (sh kokkuvedu) külmunud pinnasega ning välditakse raiejäätmete kuhjamist taimede leiukohtadesse. Sulgja õhikuga kaetud puud säilitatakse.

LKS § 55 lõikest 6¹ lähtuvalt on keelatud looduslikult esinevate lindude pesade ja munade tahtlik hävitamine ja kahjustamine või pesade kõrvaldamine ning tahtlik häirimine, eriti pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal. Raietööde teostamisel tuleb arvestada, et lindude pesitsemise tippaeg on aprilli keskpaigast suve keskpaigani.

Allika kinnistul kavandatud raieala jääb kinnismälestiste "Norra mõisa peahoone" ja "Norra mõisa park" (mälestise registri nr vastavalt 15011 ja 15012; ehitismälestised) kaitsevööndisse. Muinsuskaitseaduse § 58 lõige 3 punkt 2 sätestab, et MKA-d on vajalik ette teavitada muuhulgas raietööde tegemisest ehitismälestisest pargi kaitsevööndis.

Metsa kokkuveoteede, laoplatsti, raielankide raidmetest puhastamise viisid ja kord on kehtestatud metsa majandamise eeskirjaga.

Töökohas peab olema varustus reostuse eemaldamiseks.

3.4 Eelhinnangu järelendus

Kavandatavatel raietel ei ole olulist mõju välisõhu kvaliteedile, maavaradele (maardlad), pinnasele, põhja- ja pinnaveele, kaitstavatele loodusobjektidele ega kultuuripärandile ning tegevus ei kahjusta inimeste tervist, heaolu ega vara. Ebasoodsad mõjud Natura 2000 võrgustiku aladele on välistatud. Keskkonnamõju hindamise algatamine ei ole vajalik, sest:

1. On välistatud, et tegevus avaldab ebasoodsat mõju Endla loodusala ja Endla linnuala, mis kuuluvad Natura 2000 alade võrgustikku, kaitse-eesmärkidele ja alade terviklikkusele.
2. Kavandatava tegevusega ei kaasne olulist negatiivset keskkonnamõju veele ega välisõhule, samuti ei ületata piirmäärasid müra ja õhu saastatuse osas, vibratsioon eeldatavalt puudub. Tegevusega ei kaasne koosmõju teiste tegevustega.
3. Kavandatava tegevusega ei kaasne mõju inimeste tervisele, heaolule ja varale, samuti avariilukordi või suurõnnetusi.
4. Tööde tegemisel keskkonnakaitsenõuetele vastavalt on avariilukordade esinemine vähetõenäoline.

4. ÄRAKUULAMINE

Keskkonnamõju eelhindamise otsus avalikustatakse 14 päeva jooksul otsuse tegemisest väljaandes Ametlikud Teadaanded (AT).

Eelhinnangu koostaja:

Heidi Salujõe
metsahoiu vanemspetsialist
metsaosakond